

Hur stödjer och utmanar vi särskilt begåvade individer?

Linda Mattsson & Eva Pettersson, BTH
Lärlärdom 2017

Särskilt begåvade barn i skolan

Elvira är nio år och går i tredje klass. Hon hatar åtsittande kläder, höga ljud och sträva papper. Hon är intensiv och högljudd och vill inte vänta på sin tur. När Elvira gillar något älskar hon det häftigt och djupt. När hon ogillar något uttrycker hon avsky och hat. Hon är envis, argumenterar ofta hätskt och provocerar gärna sin omgivning. Hon är ofta ironisk.

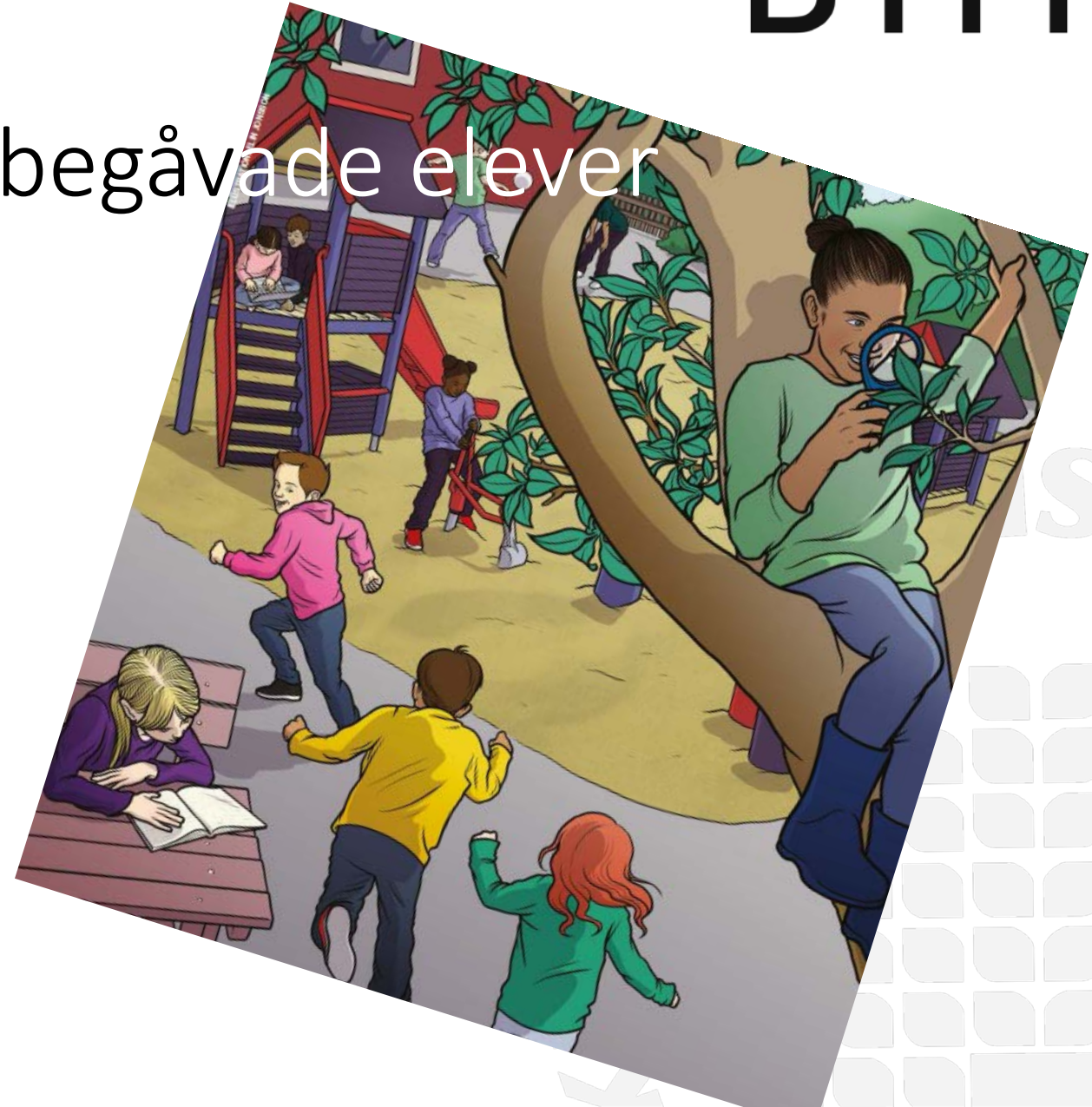
Denise är tolv år och går i sjätte klass. Hon är lugn och eftertänksam. Hon tycker om tystnaden, att få fundera i lugn och ro. Oftast sitter hon ensam i klassrummet, diskuterar sällan med andra och upplevs ibland som en enstöring. Hon har alltid gjort läxorna med gott resultat. Sedan fjärde klass har hon på ett nedlåtande sätt blivit kallad "professorn" och "plugghäst". Hon är sällan fysiskt aktiv på skolgården.

Elvira lär sig snabbare än sina jämnåriga i samtliga teoretiska ämnen. Hennes särskilda styrkor ligger bland annat inom språk. Hon lärde sig läsa själv i fyraårsåldern. Som sexåring läste hon böcker med inlevelse. Hon har en naturlig känsla för stavning, har ett ordförråd långt större än sina jämnåriga och skriver nu berättelser i nivå med en duktig tolvåring. Elvira's känsla för språk märks även då hon med lätthet lär sig engelska. Allt detta vet läraren.

Denise älskar utmaningar av olika slag. Tidigt intresserade hon sig för siffror och logiska kullerbyttor. Hon fascineras av det hon ännu inte förstår. Denise har sin största styrka i att föra logiska resonemang. Ju mer komplext problemet är desto intressantare för henne. Tyvärr är det få jämnåriga, och kanske inte så många av lärarna heller som förstår henne, vad hon pratar om eller hur hon tänker. I de flesta teoretiska ämnena har hon redan uppnått målen för grundskolan.

Att arbeta med särskilt begåvade elever

Skolverksrapport, maj, 2015

Särskilt begåvade, extremt begåvade och högpresterande

Särskilt begåvade - 5% (ca 50 000 grundskolelever)

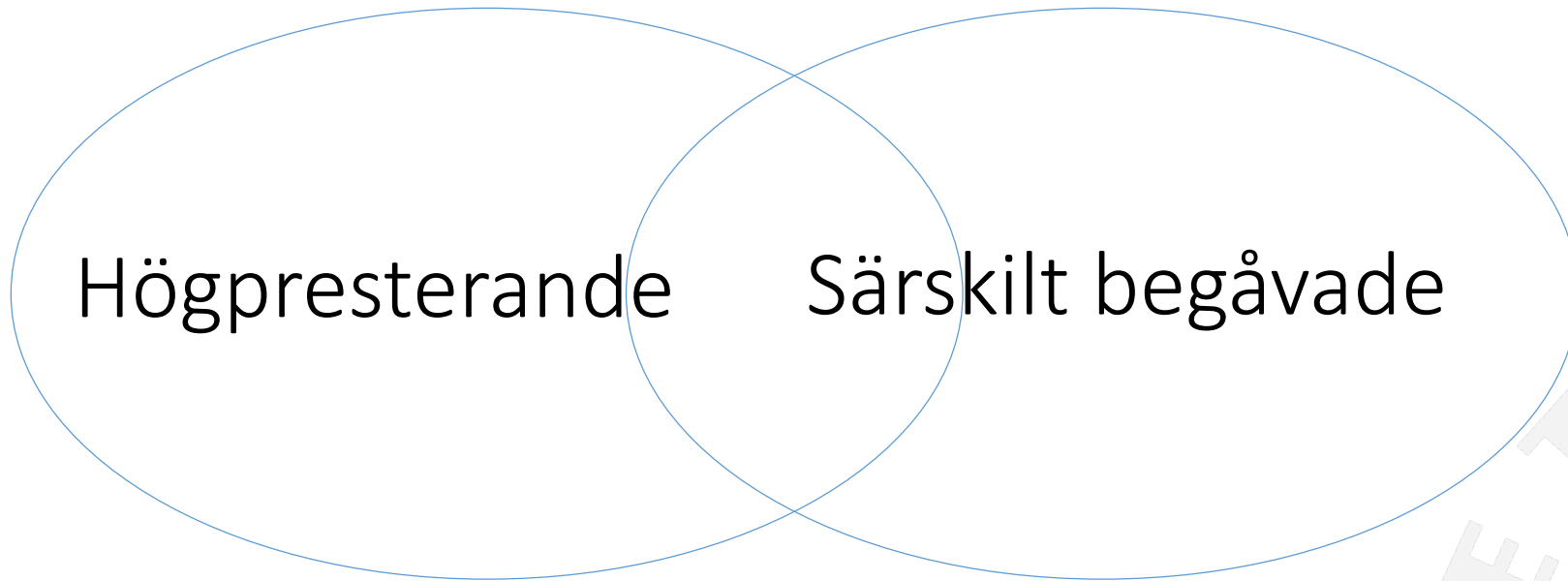
Den är särbegåvad som förvånar dig vid upprepade tillfällen med sin osedvanliga förmåga på ett eller flera områden, både i skolan och i vardagslivet.

Särskild intellektuell begåvning kan förstås som en mycket god förmåga att tänka abstrakt och logiskt, kombinerat med ett gott minne och ett snabbt lärande.

Extremt begåvade - <1%

Stor variation inom gruppen

Högpresterande – 15-20%

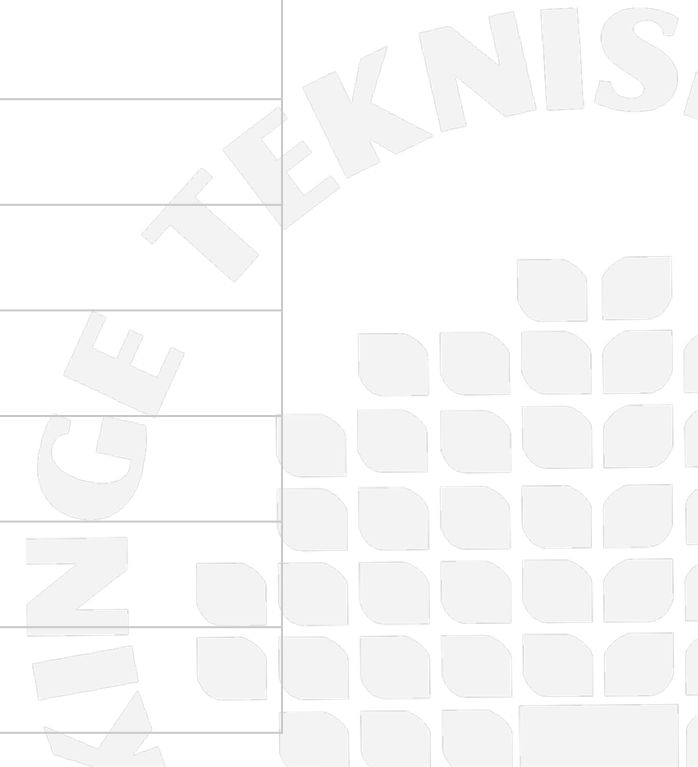

Högpresterande

Särskilt begåvade

Särbegåvad/högpresterande (Kokot)

Högpresterande	Särbegåvad
Kan svaret	Ställer frågor
Är intresserad	Är nyfiken
Har goda idéer	Har tokiga idéer
Besvarar frågor	Diskuterar dem
Lär sig snabbt	Kan redan
Kopierar	Skapar nytt
Tänker steg för steg	Tänker komplext
Tycker om skolan	Tycker om att lära
Är nöjd med sin inläring	Är mycket självkritisk

Hur kan vi på högskola/univ. stödja utvecklingen av särskilt begåvade *elever*?

Inom skolverksamheten

- Lärarutbildning
- Gymnasieelever läser högskolekurser
- Gymnasieexamensarbete med handledning från högskola/univ.
- Mentorerna för elever/lärare (breddning/fördjupning)
- Ökat samarbete över stadiegränser/skolformsgränser (inga stopp)

Utom skolverksamheten

- Lärarfortbildning
- Pizzakurser, forskarfredag, mattefredag

Hur kan vi på högskola/univ. stödja utvecklingen av särskilt begåvade *studenter*?

- Erbjud extra utmaningar
- Ge återkoppling om hur arbetet kan utvecklas även för utmärkta prestationer
- Extra frågor på tentamen
- Bemötandet – våga ställa och motta utmanande frågor i undervisningen
- Internationellt ofta fokus på högpresterande, ex DTU i Danmark. (Wolfensberger, M.V.C. (2015). Talent development in European higher education. Honors program in Benelux, Nordic and German-speaking countries. SpringerOpen. <https://link.springer.com/book/10.1007%2F978-3-319-12919-8>)

Tack för er uppmärksamhet!

